

Literatura pro děti s didaktikou

PS, 1. 12. 2020

Čtenářský koutek v MŠ

Prostor a vybavení čtenářského koutku

- Útulný, ale zároveň poskytovat **dostatek světla**
- Ideálně je **ohraňčen ze tří stran** – poličkami, knihami, skříňkami, stolečky apod. –, aby byla zajištěna intimita, výjimečnost prostoru a klid (případně soukromý prostor – za plentou, ve stanu, ...)
- Pohodlí jim zajistí koberec, pro ně určená křesílka, sedačka, stoleček s židličkami nebo polštáře s pratelným potahem se zipem či sedací vaky
- Křeslo pro dospělého/hosta, kde si může číst učitelka či pozvaný host, a představovat tak pro děti čtecí vzor.

Intimní prostor pro děti

Zdroj: <https://cz.pinterest.com/pin/563512972098359004/>; <https://cz.pinterest.com/pattityler/preschool-reading-corner/>

Knihovnička ve čtenářském koutku

- Knihy by měly být v přiměřené výšce (výšce očí dětí)
- Měly by být otočené titulní stranou dopředu a nabídka by měla obsahovat přiměřené množství knih (což je důležité zejména pro nejmladší děti; pokud je knihovna zahlcena, děti se v ní přestávají orientovat)
- Knihy obměňovat podle tématu či zájmu dětí.
- V policích maximálně 8–10 knih otočených titulní stranou dopředu, a ty obměňovat. Další knihy potom mohou být umístěny ve vyšších policích, srovnané hřbetem ven.

Artefakty ve čtenářském koutku

Jaké artefakty by mohl obsahovat čtenářský koutek, abychom u dětí podpořili zájem o knihy, časopisy (o čtení a psaní)?

<https://jamboard.google.com/d/14RELHP3ngj5k6lhILR2e2hIFdC8pv2NAc8kdzCQMBGY/edit?usp=sharing>

Práce ve skupinách – 5 minut

Artefakty ve čtenářském koutku (I)

- maňásci, plyšové hračky, prstové loutky z papíru, které si děti samy vyrobí, případně lze tematické sady i zakoupit (Avenue Mandarine, tematické sešity Víly, Draci a rytíři, Zvířecí hrdinové...), prstoví maňásci, vyrobené loutky z ponožek, dřevěná divadla včetně kulis,
- čtenářské kostky,
- story cubes,
- obrázky dějové posloupnosti různých pohádek a příběhů,
- vyprávěcí karty (Příběhy z karet EeBoo; Prosvit' a vyprávěj; Příběhostroj, pohádkové karty vytvořené Městskou knihovnou v Praze),
- příběhové sáčky (Doláková, 2015),
- emoční karty (nakladatelství Pasparta, b-creative – *Moře emocí* či karty *Mé emoce* z Kidedu),

Pohádkový kufřík

- Prodává INFRA (<http://www.infracz.cz/pohadkovy-kufrik/>)
- Video: https://www.youtube.com/watch?v=D_8PhBoGvtM&t=6s
- Místo klasických loutek se používají velké obrázkové knížky a plošné loutky. Pohádka je rozkreslena na volných listech formátu A3, které se do divadélka vkládají.
- Součástí je i metodický návod
- Pohádkový kufřík: 1700 Kč
- Jednotlivé knihy: 400 Kč

Další artefakty ve čtenářském koutku (II)

- puzzle nebo dřevěné obrázkové kostky, z nichž lze sestavit pohádkový příběh: např. dřevěné pohádkové kostky TOPA kubus: 12 kostek (Večerníček, Popelka, Pejsek a kočička, roční období, Krteček, hospodářská a divoká zvířata, Medvídek Pú); 16 kostek (Rumcajs); 20 kostek (Sněhurka a sedm trpaslíků, Dlouhý, Široký a Bystrozraký, Červená Karkulka, Šípková Růženka, Perníková chaloupka, Ferda Mravenec, Medvídek Pú)
- společenské hry (pohádková pexesa, pexetria, např. Z pohádky do pohádky, kvarteta, černý petr, domino, Abeceda v kostce, Pohádky v kostce, Cestujeme do pohádek nebo Pohádkohraní,
- knihy ve spojitosti s dalšími doprovodnými materiály
 - *Gruffalo, Gruffalinka* (J. Donaldson) - prstové loutky, pexesa, přiřazování stínů, bludiště, omalovánky a další materiály
 - *Tappi* (M. Mortka, Host) - bludiště, omalovánky či recepty
 - *Tuze hladová housenka* (E. Carle) - vícevrstevnaté puzzle;
 - *Spravedlivé dělení* je doprovázena papírovými loutkami, texty písní, CD i aplikací do mobilního telefonu)

Pohádkohraní

- Soubor pohádkových her, hádanek a úkolů
- Obsahuje pohybové hry, hry na paměť a postřeh, hádanky nebo kvízové otázky, které prověří znalosti a důvtip.
- Hra obsahuje: 200 karet s obrázky, 100 karet s návody na hry, 50 karet s hádankami, 50 karet s otázkami a odpověďmi, přesýpací hodiny, točítko, kostku, 6 čelenek a pravidla.

Další artefakty ve čtenářském koutku (III)

- Rozvoj jemné motoriky, koordinace ruky a oka:
 - *pískovnička* (pro rozvoj dětské tvořivosti a prstového svalstva; písek je na dotek měkký, příjemný a poskytuje pocit relaxace; místo písku lze použít mouku či krupici),
 - *modelína*, z níž děti mohou modelovat jednotlivá písmena a skládat slova,
 - Stoleček s výtvarnými potřebami a grafomotorickými listy.

Pomůcky k podpoře zájmu o psaní

Tužky, pera, fixy, papíry –, ale také ukázky různého druhu a stylu písma – azbuka, latinka, arabské písmo, hieroglyfy, čínské písmo – nebo klávesnice k počítači, plakát s obrázkovou abecedou, který děti mohou využívat při vyhledávání jednotlivých písmen (např. při zapisování svého jména, krátkých zápisů).

Zdroj obrázku: <https://www.ateliervlese.cz/plakaty-a-obrazky/abeceda-plakat-a3/>

Logico Primo, Logico Piccolo

Předčtenářské dovednosti 1, 2
Pohádky 1 - Sněhurka a sedm trpaslíků +
Popelka
Pohádky 2 - Červená karkulka + Vlk
a sedm kůzlátek

Vystříhaná písmena. Obrátit ↺, nebo otočit ↻?
Co mají děti udělat, aby písmena nalepily správně?

A colorful illustration of children holding a long banner with cut-out letters. The letters are arranged in two columns: H, U, R, A, D, Š, K, O, L, Y on the left and H, U, R, A, D, Š, K, O, L, Y on the right. Each letter is accompanied by a small diagram showing the correct orientation and a tracing guide with colored dots and arrows. The banner is held by children in a school setting.

LOGICO PICCOLO © Mutabene
Předčtenářské dovednosti 2 • Prostorové vnímání

Logico Piccolo – charakteristika úkolů (Pohádky)

16 různých karet, které se vkládají do rámečku

- * Text pohádky Sněhurka a sedm trpaslíků
- * Doplnování barev do obrázku podle vzoru
- * Přiřazování: obličej a jeho obraz v zrcadle
- * Schematický popis cesty
- * Porovnávání obrázků
- * Přiřazování obrázků na základě stejných detailů
- * Pohyb ve čtvercové síti
- * Chronologické řazení obrázků

Bliží se půlnoc...
Seřaď obrázky ve správném pořadí.

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10

LOGICO PICCOLO © Mladec
Pohádky • Sněhurka a Popelka

Přední strana karty s úkoly

Materiály „Rubico“

- Báje a pověsti k povídání (Jechová Šárka), ukázka:
http://www.rubico.cz/incpdfs/rub_00N_00BK_00_001.pdf
- Pohádky a bajky k povídání (Jechová Šárka). Ukázka:
http://www.rubico.cz/incpdfs/rub_00U_009W_00_001.pdf
- Pohádky k povídání (Jechová Šárka). Ukázka:
http://www.rubico.cz/incpdfs/rub_00Y_007C_00_001.pdf
- Další materiály zde:
http://www.rubico.cz/Dite_a_rodina/knihy_00Y.php

Artefakty dětí

- záložky do knih (můžeme experimentovat a vytvářet obyčejné papírové, magnetické, rohové, fazolkové, upletené z copů apod.):
<https://www.wikihow.cz/Jak-si-vyrobit-z%C3%A1lo%C5%BEku-do-knihy>
- obaly knih
- Piktogramy označující knihy (vzniklé ve spolupráci s dětmi)
- Pravidla chování ve čtenářském koutku

Jaké má podle Vás práva čtenář?

- <https://padlet.com/vlaufkova/94khammpu5crzjmi>

„Práva čtenáře“

- Do prostoru čtenářského koutku můžeme umístit vedle vytvořených pravidel chování i práva čtenáře. Inspirovat se můžeme nezadatelnými právy čtenáře prezentovanými Danielem Pennacem v knize *Jako román*, uvádí je rovněž Černá (2014):
- Právo nečíst.
- Právo přeskakovat stránky.
- Právo knihu nedočíst.
- Právo číst tutéž knihu znovu.
- Právo číst cokoli.
- Právo na bovarysmus.
- Právo číst kdekoli.
- Právo jen tak listovat.
- Právo číst nahlas.
- Právo mlčet.
- S dětmi můžeme diskutovat o relevantních právech pro ně (bovarysmus můžeme vynechat či opsat) či s nimi sestavíme vlastní práva čtenáře a doplníme je společnými ilustracemi nebo piktogramy.

Miniúkol: Artefakty ve čtenářském koutku

- Napište tip na kvalitní artefakt vhodný do čtenářského koutku (s krátkou anotací, doporučením, komentářem, odkazem, ...)
- Fórum v Moodlu

Činnosti ve čtenářském koutku

Naším cílem není vychovávat „hltače knih“ (Chaloupka, 1989, s. 80), ale přemýšlivé čtenáře. V mateřské škole máme navíc ještě možnost obohatit děti o sílu společného zážitku, společného sdílení a diskuzemi dojít k novému, hlubšímu smyslu.

Jaké činnosti jste viděli / by bylo možné realizovat
ve čtenářském koutku?

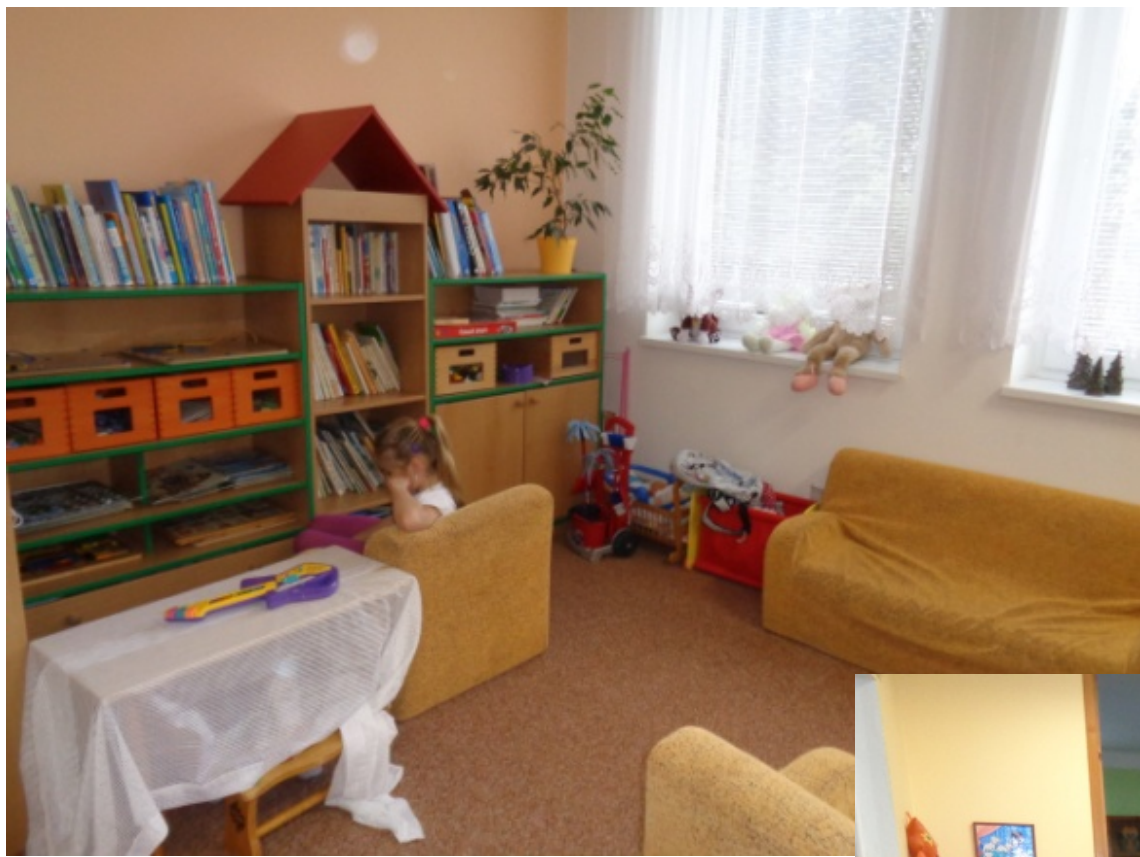
- <https://jamboard.google.com/d/14RELHP3ngj5k6lhILR2e2hIFdC8pv2NAc8kdzCQMBGY/edit?usp=sharing>
- *Práce ve skupinách – 5 minut*

Křeslo pro hosta

- Křeslo pro hosta může využít kdykoliv během dne **učitelka** – dítě, které opakovaně vidí, že dospělý místo po telefonu sáhne po knize, čtení ho baví, přináší mu potěšení a užitek, je motivované samo si knihy brát, půjčovat, listovat jimi a odhalovat jejich krásu a možnosti, které nabízejí.
- Do mateřské školy můžeme **pozvat spisovatele, ilustrátora, nakladatele, vydavatele knih, knihvazače** či kohokoliv s povoláním, které má vztah ke knize a její tvorbě. Pro děti však může být velmi podnětná i přítomnost rodiče, prarodiče či seniora – prohlubují se tak mezigenerační vztahy, samotné předčítání knih je navázáno na bohaté životní zkušenosti hosta, které bývají pro děti poutavější než samotný příběh.

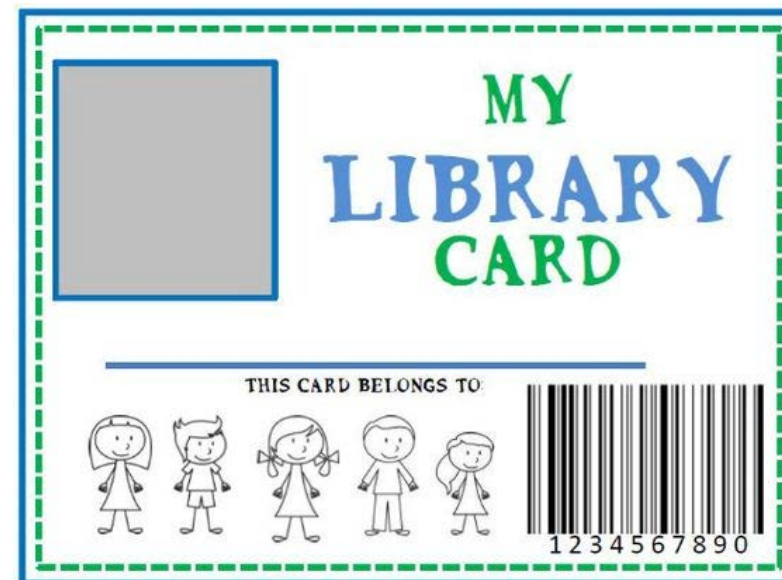
Čtenářské kavárny

- Rodiče s dětmi jsou pozváni na setkání ve škole, jehož náplní je strávit společně příjemný čas s knihou.
- Účastníci této akce si mohou přinést vlastní knihu a po např. 15–20 minutách společné tiché četby si mohou navzájem sdělovat své prožitky a dojmy z přečteného.
- Další možností jsou také čtenářské lekce pro rodiče za přítomnosti dětí. V zahraničí se uvádějí **čtenářské kluby** či **čtenářské kruhy**, kterých se účastní rodiče s dětmi pod vedením lektora či pedagoga MŠ

Námětové hry: Námětová hra na knihovnu nebo knihkupectví

- Hra může vzniknout spontánně od dětí, někdy je možné ji iniciovat čtenářskými průkazy a dalším materiálním vybavením pro děti nebo úvodní motivací pedagoga:
 - děti si nejprve zvolí svou roli (čím budou – diskuze v kroužku na koberci: máma, táta, děti, kuchař, policista, dělník, učitel, strojvedoucí atd.),
 - následně pro svou identifikaci s rolí můžou využít různé pomůcky ze třídy a herní partnery.
 - Následně děti přicházejí do knihovny (čtenářského koutku) a chodí si půjčovat knihy.

Najdi

- Při hře na knihovnu nebo knihkupectví si můžeme s dětmi zahrát hru „Najdi“:
 - *„Často jim zadávám, co mají hledat, aby je to podpořilo v tom, že nemají knihu jen rychle prolétnout, ale že se musí na obrázky soustředit.“*
 - Knihu učitelé berou do ruky vždy, když nevědí odpověď na otázku dítěte.

DOMINO – viz předchozí hodiny

TŘÍDĚNÍ KNIH – viz předchozí hodiny

Léčení knih (Nemocnice pro knihy)

- Nápad je z diplomové práce Vohralíkové, 2016: „*Hrajeme si na to, že léčíme knihy, tedy je opravujeme. Děti se starají o knihu, učí se, jak se s ní má správně zacházet, aby ji nebylo potřeba tolik ,léčit‘.*“
- Doporučujeme nejprve roztrdit knihy z knihovničky na zdravé a nemocné
- Nemocné knihy následně třídit podle typu onemocnění.
- A léčení knih může začít – některé budou potřebovat vygumovat (to zvládnout děti samy), jiné zalepit (zde ideálně za asistence pedagoga). Další děti mohou vyléčené knihy ukládat do postýlek a zpříjemňovat jim rekonvalescenci (s touto aktivitou přišly děti spontánně a hra jim vydržela po dlouhou dobu, využily hru na doktory, chodily na vizity, poskytovaly knihám léky, láskyplně k nim promlouvaly, utěšovaly je, hladily).
- Účelem této činnosti je přivést děti k odpovědnému zacházení s knihou a obecně ke vztahu ke knize.

Knihy jako rekvizity k jiné hře

- Knihy mohou sloužit i jako **rekvizity k jiné hře** (např. hra na domácnost – resp. maminku a tatínka, jak popisuje Vohralíková, 2016); knihy jako kartotéka u lékaře, nabídka knih v čekárně u lékaře, v kadeřnictví apod.

Komunitní kruh a sdílení

- Je vhodné, když děti mohou přinést svou oblíbenou knihu do mateřské školy a představit ji v ranním kruhu ostatním dětem, když z ní učitelka může přečíst ukázkou a dítě samo vypráví o knize, čímž se podpoří zájem ostatních dětí o danou knihu, např. *„Tuhle knížku jsem dostala k Vánocům od Ježíška. Maminka mi z ní čte a společně si ji prohlížíme. Koukni tady na ten obrázek, ten se nám moc líbí, tobě taky?“*
- V zahraničí bývá zase realizována každý pátek aktivita **„Hot Book“**, kdy se vybere 5 knih, které byly během týdne v nabídce čtenářského koutku, a děti sdílejí, co „přečetly“ – představí knihu, uvedou, co se jim na knize líbí, čím je zaujala, proč by ji doporučily ostatním.
- Na podporu sdílení svých zkušeností je možné zavést aktivitu **Poslední slovo patří mně**. Ta je zaměřená na vymýšlení pravděpodobných důvodů, proč si někdo vybral určitou knihu, a vysvětlování skutečných důvodů, proč byla daná kniha vybrána. - Obdobně můžeme pracovat třeba jen s jednou ilustrací z knihy.

„Záznamy“ z četby

- Některé mateřské školy vytvořily dětem také **čtenářské deníky/čtenářské portfolio**. Jedná se o záznamovou kartičku, která dětem pomůže charakterizovat knihy, které přečetly nebo si prohlížely (při řízené činnosti, ve školce, doma).
- Tyto záznamy jim pomáhají zachycovat osobní pocity, které pod dojmem četby vznikly. Je vhodné nechat děti se realizovat a ponechat jim volbu formy, jakou chtějí zaznamenávat své dojmy, některým můžeme nabídnout různé typy šablon.
- Čtenářské deníky také mohou podporovat spolupráci mateřské školy s rodinami. Čtenářský deník putuje od dítěte k dítěti. Záznamy vznikají společnou tvorbou dítěte s rodiči nebo sourozenci doma a jednotlivé děti je pak prezentují ve třídě ostatním.
- Pokud děti knihu „přečtou“ a chtěly by sdílet své dojmy z ní, nikoliv slovně přede všemi, mohou ostatním dětem připravit **plakát**, který by knihu představil. Ze vzniklých plakátů může být uspořádána výstava.

Miniúkol: Činnosti ve čtenářském koutku

- Napište tip na další činnosti (nezmíněné ve výuce) vhodné do čtenářského koutku (s krátkým popisem, komentářem, odkazem, ...)
- Fórum v Moodlu

Lekce: Moje maminka

Jaká je Vaše maminka?

Co vše Vaše maminka musí dělat?

Diskuze ve skupinách (3 min)

Co vše „unese“ Vaše maminka

Co Vaše maminka mívá v kabelce / batohu / tašce?

Společné „kreslení“ obrázku

<https://padlet.com/vlaufkova/mrk3hy7hk4mspizw>

Moje maminka je nejsilnější na světě

... piáno paní Plameňákové!

Díky!

KVÁSKOVÝ
CHLĚB

Dobrotly
Pohadky
Jóga

OBROUSKY
NA
CHLOUPKY

ZEL

PÁNI!

Jsi v pořádku?

Maminka už se najednou tak silná necítila.

Nic si z toho nedělej,
mami, vždyť to jsou
jen věci.

Všichni se shodli na tom,
že by si maminka měla
pořádně odpočinout...

...a že bychom jí
měli víc pomáhat.

... a ze mě už taky začíná být pořádný silák.

Pojď, vezmeme
to spolu.

Porovnejte Vaši maminku
s maminkou v příběhu